



Алеко Константинов

Дребни работи

Драгий читателю, да не би някак си да помислиш, че нашите обществени и политически работи не вървят напред! Пази Боже! Почитаемостта на правителството, в неусипните си грижи за народното благоденствие, не само че се е постарало да удовлетвори насъщните нужди на страната, но е отишло по-нататък: ползува се от избитъка на материалното ни благосъстояние, за да развие у нас вкусове и потребности от по-висши порядък. То се знай! А какви могат да бъдат по-възвишени потребности от естетическите; а где могат естетическите ни вкусове да се развиват по-добре, отколкото в сферата на изящните изкуства; а какви по-изящни изкуства от художествата; а пък има ли по-тънко, по-благородно художество от живописа и скулптурата? И – можете ли да си преставите? – почитаемостта на Министерството на народното просвещение, в симпатичното си стремление да стигне – а ако се окаже случай и да задмине даже – Европа, оставя настрана всичките изкуства и се е заловило за най-благородното: в България се отваря Художествена академия... Ехе-хей, Българийо! Чакай, мари, какво си се разтичала?... Ама имаш право: поезията ти отишла, че се не видяла, цял свят шашардиса; науката – във Висшето училище колкото щеш наука. Сега какво ни оставаше друго освен Художествената академия, а след това, като направим и един Хореографически институт, да ни снабдява с достатъчно количество балерини – ще си накривим шапките, па нека ни излезе Европа насреща.

Ама да не мислите, че идеята за основаването на Художествената академия е само така – идея? Съвсем не. Работата е вече опечена. Е, че какво искате повече, когато най-главното е нагласено: „Професорите на академията ще получават по 7200 лева годишно.“ Туй е главната цел; а средствата за достигането на тази свещена цел са изложени в следущото скромно предложение: „Академията ще изкарва художници.“ Че защо да ги не изкарва, най-сетне? Самоковските и тревненските художници са подготвили почвата, останалото ще допълни геният на нашите професори. Остава сега да се определи каква ще бъде заплатата на директора на академията. Впрочем, с този въпрос няма да се бърза; нека, като наближи да напуща министерския пост сегашният министър на народното просвещение, тогаз ще се определи заплатата... Има хас да сте забравили, че живописството е една от многобройните специалности на г. Величкова!... Не си ли припомняте неговата възхитителна картина „Мойта хазайка във Флоренция“ (или нещо подобно). Помните ли какъв божествен огън гори в камината на „Мойта хазайка“? Този огън е тъй живо схванат, че прилича на пелте от дюли. Мурафет – не е друго!...

Но да оставим настрана бъдущия въпрос за бъдущия директор, а да

кажем две думи за мерките, които се вземат за подготовка на художници-професори. И то не че нямаме готови професори – малко ли са художници в България, – ами да има и запас, за всеки случай. Може след година-две да стане нужда за някой клон на академията я в Драгалевци, я в Дивотино, я в Празноглавци. Всъщност останало е вакантно място само за един професор, който трябва да замине за Европа да се поусъвършенства. (Ако е останало нещо за усъвършенствование...) Дава се, значи, една стипендия, а пък охотници – милиард, сиреч троица. Назначава се конкурс. Затварят троицата конкуренти в една от стаите на Висшето училище, като им задават три теми: за три дена да нарисуват картина от гипсов модел, композиция на даден мотив от Вазова и трети някакъв етюд. Тия три теми не би могли кокурентите да изпълнят, ако би работили едновременно и с ръце, и с крака, но нейсе. Сгущени тримата в трите къшета на стаята, пухтят над платната си. Повидимому, всякой се е надявал на своите сили и способности, но на двамата от конкурентите все повечко се е свивало сърцето пред неизвестността, когато третият щастливец, устремен на крилата на леката фантазия, с ясни очи и с божествена усмивка, с небрежен размах е трупал краските върху многогърпящото платно. *Che cosa?*...

А ето каква била работата: третият щастливец бил предопределен от *съдбата* за стипендиант; а пък конкурсът бил само за „уж божем“...

Но как да стане тая работа? – Твърде просто: свършва се конкурсът, разотиват се конкурентите, заключва се стаята. А когато Дядо Господ заспал, връща се щастливецът с държания ключовете жури-художник и... и на другия ден работата на щастливца получила съвсем друг изглед. Ама ще речете отгде се знае това. Проста случайност: когато Дядо Господ спял, като че за пакост разсилните на училището не спели и... и повече нищо. В града само тия слухове циркулират.

Както виждате, читателю, съвсем художествено начало се туря в основата на българската Художествена академия.

И ще се наплодят художници из нашата благословена татковина, и ще започнат да пренасят върху платното картините на съвременния живот. А сюжети! Господи Боже мой, колко мили сюжети ни дава сегашният живот... Искаш да нарисуваш например просяк. Богат материал: изправи се при входа на Софийския градски съвет и избирай колкото ти е угодно; от сутрин до вечер непрекъснатата верига най-разнородни просяци, с упоително живописни дрипели, се качат със смътни надежди и слизат със сълзи и въздишки по стълбите на обанкрутения Градски съвет. Хвани кисцата с трептяща от художествен огън ръка, опри

проницателен поглед в ония изпити от глад и неволя мъртвобледи лица, с хлътнали очи, със сплъчкани коси, вгледай се в поетическия безпорядък на разноцветните дрипи, от които е сглобена тяхната малко трудна за живопис одежда, почни да комбинираш краските и размахай четката върху платното... Ти можеш да препълниш целия дворец с такива божествени картини. Или искаш да рисуваш идилически пейзажи: иди в Ючбунар – материал неизчерпаем. Зимните пейзажи там не отстъпват на летните: лете гледаш зелени плесенявали езера, населени с вечно пеюща жабешки легиони, виждаш сиромашията в пълната голота; а зиме езерата се покриват със зюмруден кристал и голотата се покрива с парцали. Или те блазнят картините на нашето величие: вземи нашите дворци, столичния ли искаш, край тих бял Дунав ли искаш – иди в Русе, край море ли искаш – във Варна, между скалисти хълмове ли искаш – иди в Пловдив, иди около Калофер, из Чамкория, из Кюстендилско... няма край. Рисувай, дявол да го вземе! Рисувай князе, рисувай божеци, рисувай бирници, рисувай адвокати – наляво и надясно богати, възхитителни сюжети.

София, 23 септември 1895 г.

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3732>]